

بخش دوم

روش تدریس هر درس

همکار گرامی!

برای رعایت اختصار، روش تدریس درس اول و دوم به صورت کامل آورده شده است. روش تدریس سایر دروس دقیقاً مانند درس دوم است، به همین جهت در بیان روش تدریس دروس دوم به بعد فقط به مطالبی که مختص همان درس است، بسنده می شود. از این رو با تأکید بر مطالعه دقیق کلیات روش تدریس در بخش اول، مطالعه روش تدریس درس دوم و نکات اختصاصی هر درس، ضروری است.

درس اول

اهداف درس

- ۱- یادآوری برخی قواعد مهم روخوانی قرآن کریم مانند علامت مد و علامت‌های وقف
- ۲- تقویت مهارت خواندن قرآن به‌ویژه عبارات دارای حروف ناخوانا
- ۳- آشنایی با برخی از آیات قرآن کریم و ترجمه آنها درباره اهمیت نماز
- ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات ساده و پرکاربرد قرآن کریم
- ۵- تقویت توانایی درک معنای برخی از عبارات ساده قرآن کریم
- ۶- یادآوری ویژگی‌های مهم رسم الخط قرآن کریم
- ۷- تقویت خواندن قرآن از روی مصحف کامل
- ۸- آشنایی با پیام قرآنی درباره نماز

روش کلی تدریس و ارزشیابی

این درس، طی چهار جلسه، تدریس، تمرین و پرسش می‌شود.

جلسه اول

- ۱- یادآوری خواندن صحیح عبارات قرآنی دارای حروف ناخوانا. این بخش شامل سه تمرین است. از دانش‌آموزان بخواهید در گروه‌های خود هر تمرین را با توجه به نوع حرف ناخوانای آن ابتدا برای خود و سپس برای دوست هم‌گروه خود بخوانند.
- ۲- خواندن عبارات هر تمرین توسط برخی از دانش‌آموزان با انتخاب معلم برای کلاس

دو نکته

الف) اشتباهات احتمالی دانش‌آموزان را به همان روشی که در بخش کلیات توضیح داده شد، با دقت شناسایی کرده و به روش صحیح برطرف کنید.

ب) برای توجه بیشتر به قواعد یادآوری شده و تثبیت یادگیری آنها می‌توانید وقتی دانش‌آموزی عبارتی را خواند از او بپرسید می‌توانی بگویی در این عبارت چه حرفی را نخواندی؟ در صورت پاسخ صحیح، ضمن تشویق او، آن پاسخ را تأکید کنید و خطاب به کلاس بگویید: خوب، بچه‌های خوبم همان‌طور که دیدید حروف زیر همزه را نمی‌خوانیم. این حروف که زیر همزه می‌آیند و گاهی به آنها کرسی همزه می‌گویند، هیچ‌وقت خوانده نمی‌شوند. فقط همزه روی آنها را می‌خوانیم؛ و یا نمونه‌های دیگری از حروف ناخوانا.

۳- علامت مدّ (~) در تمرین سوم یادآوری شده است. می‌توانید قبل از انجام این تمرین برای دانش‌آموزان بیان کنید که هرکجا این علامت روی صداها کشیده آمد، آن صدا را کمی بیش از حد معمول کشیده می‌خوانیم. آن‌گاه از آنها بخواهید مانند سایر عبارات ابتدا در گروه و سپس عبارات را با انتخاب شما برای کلاس با صدای بلند بخوانند.

۴- در تمرین چهارم علائم وقف و نیز اتصال کلمات به یکدیگر یادآوری شده است. توجه دادن دانش‌آموزان به علائم وقف و وقف کردن هنگام مشاهده این علائم بسیار مهم است.

رعایت وقف حداقل دو فایده مهم دارد :

الف) کوتاه شدن عبارات که موجب خواندن راحت‌تر و صحیح‌تر آنها می‌شود.

ب) تثبیت یادگیری چگونگی وقف صحیح در پایان عبارات، در شکل‌های مختلف وقف.

در این تمرین آیه آخر سورة مُزَمِّل آمده است. این آیه نسبتاً طولانی را ابتدا دانش‌آموزان به صورت فردی و سپس

برای دوست هم‌گروه خود خوانده و تمرین می‌کنند (خواندن در گروه). ضمناً از آنها بخواهید که در همین مرحله اتصالات بین کلمات را با فلش نشان دهند و فلش‌ها را در کتاب خود رسم کنند. آن‌گاه با انتخاب معلم هر دانش‌آموز قسمتی از این آیه را تا علامت وقف می‌خواند و بقیه آیه را تا علامت وقف بعدی دانش‌آموز دیگری ادامه می‌دهد. در صورت وجود وقت می‌توانید از دانش‌آموزان بخواهید به همین صورت حداقل دوبار آیه را در کلاس به صورت فردی با صدای بلند برای سایر دانش‌آموزان بخوانند.

نکته

ممکن است برخی از دانش‌آموزان درباره تفاوت علائم وقف با یکدیگر از شما پرسش کنند. در پاسخ بگویید این‌ها نیز مثل ویرگول (،) یا نقطه ویرگول (؛) و یا نقطه (.) هستند و ما می‌توانیم و خوب است هرکجا این علائم آمد در همان‌جا وقف کنیم. ضمناً خوب است خود شما با تفاوت این علائم به شرح زیر آشنا باشید.

ج) وقف و وصل هردو خوب و ممکن است.

ز) وقف و وصل هردو ممکن است ولی وصل بهتر است.

ط) تأکید می‌شود که وقف کنید چون موضوع مورد بحث تمام است.

م) علامت وقف لازم. وصل به عبارت بعد صحیح نیست؛ یعنی حتماً باید وقف شود.

همان‌طور که ملاحظه می‌کنید آنچه در این مرحله برای دانش‌آموزان مناسب و صحیح است و وجه مشترک همه این علائم است، همان وقف کردن است. از این‌رو همیشه به دانش‌آموزان تذکر می‌دهیم که هنگام دیدن این علائم، وقف کنند.

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» تشویق کرده و در صورت نیاز توضیحات لازم را ارائه کنید.

جلسه دوم

- ۱- پرسش از عبارات قرآنی جلسه قبل و دادن امتیاز و نمره به دانش آموزان
- ۲- خواندن عبارات قرآنی آیات ۲ تا ۴ سورة انفال همراه با ترجمه آنها. چون این عبارات در جلسه قبل نیامده است، خوب است ابتدا خواندن دو گروه و سپس خواندن انفرادی برای کلاس انجام شود.
- ۳- انجام تمرین های کار در کلاس به روش توضیح داده شده در بخش کلیات. دانش آموزان حتماً پاسخ تمرین ها را در کلاس در کتاب خود بنویسند و سپس بعد از هر تمرین، همان تمرین را با انتخاب معلم به صورت انفرادی همراه با جواب خود برای کلاس بخوانند. دقت کنید که علاوه بر صحیح بودن ترجمه های به عمل آمده، حتماً دانش آموزان باید اولاً عبارات قرآنی را بخوانند و ثانیاً در صورت غلط خواندن برخی کلمات، باید اشتباه آنها به روش درست، تصحیح شود.
- ۴- یادآوری انجام تکلیف انس با قرآن در خانه

جلسه سوم

- ۱- پرسش از مطالب جلسه قبل و انجام تکلیف انس با قرآن در خانه
- ۲- خواندن کلمات جدول توسط دانش آموزان در گروه‌های خود و مقایسه هر دو کلمه‌ای که در یک ردیف آمده است. قابل ذکر است که ستون اول شکل نگارش کلمات در مصحف کامل (رسم المصحف) و ستون دوم شکل نگارش کلمات در غیر مصحف کامل (رسم الاملاء) است.
- پس از کار گروهی، یا انتخاب معلم هر دانش آموز به صورت انفرادی دو کلمه یک سطر را برای کلاس بلند می‌خواند و آن دو را باهم مقایسه کرده و تفاوتشان را بیان می‌کند. هدف از این جدول آن است تا دانش آموزان آماده شوند صفحات قرآن کامل را نیز حتی‌الامکان بدون اشکال یا با اشکال کمتر بخوانند. در هر مورد توضیح مختصری را ضروری تشخیص دادید، بیان کنید.
- ۴- انجام فعالیت مربوط به جدول مقایسه‌ای کلمات در گروه‌های دانش آموزی.
- ۵- تمرین خواندن صفحه ۹۵ قرآن کامل که در کتاب درسی آمده است. این تمرین با رعایت کامل روشی که در بخش کلیات مربوط به جلسه اول درس آمد، تدریس تمرین و پرسش می‌شود.
- ۶- تذکرات لازم درباره انجام تکلیف انس با قرآن در خانه

جلسه چهارم

- ۱- پرسش از مطالب جلسه قبل.
- ۲- خواندن متن پیام قرآنی همراه با ترجمه آن توسط دو یا ۳ نفر از دانش آموزان به صورت انفرادی برای کلاس.
- ۳- گفت و گوی دانش آموزان در گروه های خود درباره تصاویر پیام قرآنی.
- ۴- ارائه نظر دانش آموزان به کلاس.
- ۵- انجام فعالیت دوم و یافتن کلمه «صَلَاة» در آیه ۱۰۳ سوره نساء و مشخص کردن تعداد آن.
- ۶- آوردن قرآن کامل از دفتر یا نمازخانه مدرسه به کلاس و انجام این تمرین به روشی که در بخش کلیات توضیح داده شد. ضمناً در صورت امکان می توان این فعالیت را در نمازخانه مدرسه نیز انجام داد.
- ۷- انجام فعالیت «یک نکته از هزاران» که درباره وقت نماز است به روش مذکور در بخش کلیات.
- ۸- یادآوری انجام تکلیف انس با قرآن در خانه.

درس دوم

اهداف درس

- ۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۵ سورة فتح
- ۲- تقویت علاقه به شنیدن و زیباخواندن آیات درس
- ۳- توانایی خواندن و معناکردن برخی از کلمات ساده و پرکاربرد قرآن کریم
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره فتح و پیروزی
- ۵- تقویت توانایی و علاقه به خواندن قرآن از روی مصحف کامل
- ۶- آشنایی با نام برخی از عملیات دفاع مقدس که از قرآن برگرفته بود.

روش کلی تدریس و ارزشیابی

این درس، طی چهار جلسه تدریس، تمرین و ارزشیابی می شود.

جلسه اول

۱- خواندن آیات

الف) خواندن در گروه: از دانش آموزان بخواهید آیات ۱ تا ۹ سورة فتح را، ابتدا به صورت انفرادی پیش خوانی کنند و سپس برای دوست هم گروه خود بخوانند.

ب) خواندن برای کلاس: با انتخاب معلم، هر دانش آموز حدود یک سطر از آیات را برای کلاس می خواند.

دو نکته:

– سعی شود در هر جلسه هریک از دانش آموزان، حداقل یک سطر از آیات درس را بخوانند.

– مهم ترین امر در این مرحله، تشخیص و رفع اشکالات روخوانی دانش آموزان است. معلم از قبل باید آمادگی و توانایی لازم را برای این امر کسب کرده باشد.

۲- انس با قرآن در خانه: تذکر به دانش آموزان برای انجام تکلیف انس با قرآن در خانه.

جلسه دوم

۱- پرسش از آموخته‌های دانش‌آموزان از جلسه قبل

۲- تمرین بانوار (لوح فشرده): دانش آموزان، قرائت آیات جلسه اول را گوش می کنند و با نشان دادن خط، همراه با آن می خوانند.

۳- خواندن عبارات قرآنی آیات ۷ تا ۹ **سوره فتح**: تعدادی از دانش آموزان هر کدام یک سطر از عبارات قرآنی این بخش را می خوانند.

این عبارات ترجمه شده است تا دانش آموزان ضمن آشنایی با مفاهیم اولیهٔ برخی از آیات قرآن کریم، برای انجام فعالیت «کار در کلاس» آماده شوند.

۴- کار در کلاس: همان‌طور که در کلیات نیز آمده است، این بخش به منظور فراهم آوردن زمینه درک و فهم تدریجی عبارات

ساده و کوتاه قرآن در نظر گرفته شده و به روش یادگیری مشارکتی و به صورت گروهی توسط دانش آموزان انجام می شود. ابتدا هر یک

از آنان هر تمرین را در کتاب خود انجام می‌دهند، سپس آموزگار پاسخ هر سطر را از یک گروه می‌پرسد، چنانچه پاسخ صحیح نبود،

گروه دیگر جواب می‌دهد تا به طور غیرمستقیم دانش‌آموزان به نادرستی پاسخ قبلی خود پی ببرند.

نکته: خوب است قبل از انجام فعالیت کار در کلاس از دانش‌آموزان بخواهید:

– با توجه به اطلاعات قبلی خود به تمرین‌ها پاسخ دهند (استفاده از کلمات هم خانواده، هم معنی در فارسی و ...)

— با توجه به معنای آیات صفحه قبل تمرین ها را انجام دهند.

– چنانچه در انجام تمرین دچار اشکال شدند به لغت‌نامهٔ پایان کتاب مراجعه کنند.

تذکر: انجام تمرین‌های «کار در کلاس» الزامی است، ولی همان‌طور که قبلاً نیز بیان شد، فراگیری مطالب این بخش توسط

دانش آموزان می‌تواند به عنوان فعالیت‌های آزاد خارج از کلاس در ارزشیابی مستمر دانش‌آموزان منظور شود. عدم یادگیری آنها

نناید در ارزشیابی، مستمر یا پایانی، منجر به کسر نمره‌ای از دانش‌آموزان گردد.

۵- انس با قرآن در خانه: انجام تکلیف انس با قرآن را به دانش‌آموزان یادآوری کنید. پاسخ صحیح این تکلیف عبارت ۶

از صفحه ۱۱ می باشد.

جلسه سوم

- ۱- ارزشیابی آموخته‌های دانش‌آموزان از مطالب جلسه قبل شامل روخوانی آیات و عبارات، تکلیف انس با قرآن در خانه و ...
- ۲- خواندن آیات ۱۰ تا ۱۵ سوره فتح: این آیات هم مانند جلسه اول طی دو مرحله زیر تدریس و تمرین می‌شود.
 - (الف) خواندن در گروه (پیش‌خوانی فردی و خواندن فرد برای دوستان خود در گروه)
 - (ب) خواندن برای کلاس با انتخاب آموزگار
- ۳- پیام قرآنی
 - (الف) خواندن عبارت پیام قرآنی و ترجمه آن توسط چند دانش‌آموز
 - (ب) گفت‌وگوی دانش‌آموزان با دوستان هم‌گروه خود درباره مفهوم پیام (فتح و پیروزی) با استفاده از تصاویر
 - (پ) ارائه نظر دانش‌آموزان درباره مفهوم و مصادیق این پیام در جامعه و یا در زندگی خود، برای کلاس
 - (ت) یافتن این پیام قرآنی در آیات درس و نوشتن شماره آیه در قسمت آدرس آیه، زیر پیام قرآنی. (سوره فتح آیه ۱)
- ۴- یادآوری انجام تکلیف انس با قرآن در خانه

جلسه چهارم

- ۱- ارزشیابی آموخته‌های دانش‌آموزان از جلسه قبل
 - ۲- خواندن از روی قرآن کامل : این تمرین طی مراحل زیر انجام می‌شود :
 - آوردن قرآن کامل به کلاس، به طوری که هر میز حداقل یک جلد قرآن در اختیار داشته باشد.
 - باز کردن یک صفحه از قرآن کریم به طور تصادفی
 - پیش‌خوانی فردی و در گروه خواندن
 - خواندن برای کلاس، تشویق آموزگار نسبت به موفقیت‌های کسب شده و رفع اشکالات روخوانی به روش صحیح
 - ۳- یک نکته از هزاران : موضوع این درس «حتی یک وجب خاک» دربارهٔ حماسهٔ دفاع مقدس و نام عملیات که برگرفته از سوره‌های قرآن کریم است.
 - ۴- یادآوری تکلیف انس با قرآن در خانه
- تذکر:** رسانه و وسایل کمک آموزشی مورد استفاده در این درس معرفی شود.

درس سوم

اهداف درس

- ۱- توانایی خواندن آیه ۲۹ سورة فتح و آیات ۱ تا ۱۱ سورة حجرات
- ۲- تقویت علاقه به شنیدن و زیباخواندن آیات درس
- ۳- توانایی خواندن و معناکردن برخی از کلمات ساده و پرکاربرد قرآن کریم
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره فتح و پیروزی
- ۵- تقویت توانایی و علاقه به خواندن قرآن از روی مصحف کامل
- ۶- آشنایی با مفهوم مؤمنان برادر یکدیگرند.

روش کلی تدریس و ارزشیابی

این درس، طی چهار جلسه تدریس، تمرین و ارزشیابی می شود.

جلسه اول

۱- خواندن آیات

الف) خواندن در گروه: از دانش آموزان بخوانید آیه ۲۹ سورة فتح و آیات ۱ تا ۴ سورة حجرات را، ابتدا به صورت انفرادی

پیش خوانی کنند و سپس برای دوست هم گروه خود بخوانند.

ب) خواندن برای کلاس: با انتخاب معلم، هر دانش آموز

حدود یک سطر از آیات را برای کلاس می خواند.

نکته: در آیه ۱۱ سورة حجرات، ترکیب «بَشَرٍ الْاِسْمِ» آمده

است. این ترکیب به صورت «بَشَرٍ لِّسْمِ» خوانده می شود.

هرچند بیان دلیل خواندن این کلمه به صورت مذکور برای

دانش آموزان ضرورت ندارد، اما خوب است معلمان عزیز بدانند از

آن جا که همزه «اسم» همزه وصل و این همزه در وسط یک ترکیب

خوانده نمی شود نمی توانیم این ترکیب را به صورت «بَشَرٍ الْاِسْمِ»

بخوانیم از این رو به صورتی که در بالا آمده، خوانده می شود.

قابل ذکر است این امر از قاعده کلی قرار گرفتن دو حرف

ساکن در کنار یکدیگر (التقاء ساکینین) پیروی می کند که چون امکان

خواندن آن دو باهم وجود ندارد، اولین حرف معمولاً کسره می گیرد؛

مانند قَالَتْ الْاَعْرَابُ قَالَتْ الْاَعْرَابُ

در ترکیب مورد بحث نیز «ا» ساکن و «ا» نیز ناخوانا و همزه

وصل است. از این رو «ا» با کسره (اِ) خوانده می شود.

۲- انس با قرآن در خانه: تذکر به دانش آموزان برای

انجام تکلیف انس با قرآن در خانه

جلسه دوم

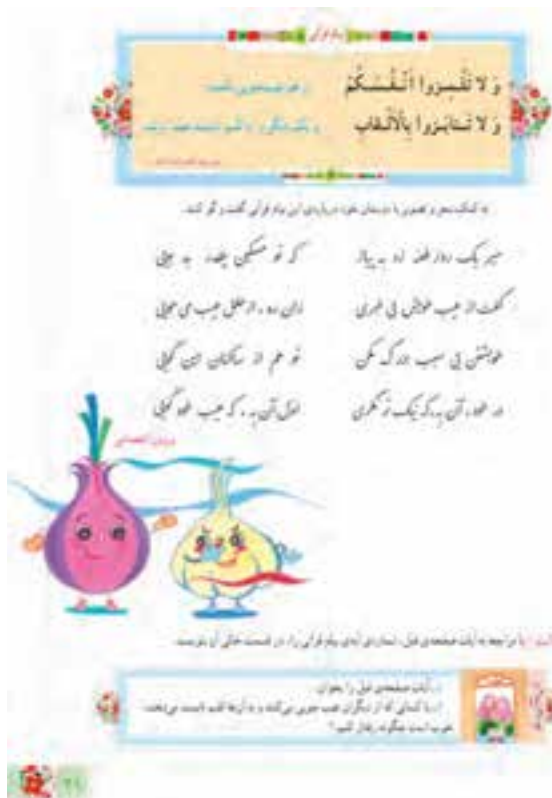
۱- پرسش از آموخته‌های دانش‌آموزان از جلسه قبل

۲- تمرین با نوار (لوح فشرده): دانش‌آموزان، قرائت آیات جلسه اول را گوش می‌کنند و با نشان دادن خط، همراه با آن می‌خوانند.

۳- خواندن عبارات قرآنی آیه ۲۹ سوره فتح و آیات ۱ تا ۴ سوره حجرات: تعدادی از دانش‌آموزان هر کدام یک سطر از عبارات قرآنی این بخش را می‌خوانند. این عبارات ترجمه شده است تا دانش‌آموزان ضمن آشنایی با مفاهیم اولیه برخی از آیات قرآن کریم، برای انجام فعالیت «کار در کلاس» آماده شوند.

۴- کار در کلاس: همان‌طور که در کلیات نیز آمده است، این بخش به منظور فراهم آوردن زمینه درک و فهم تدریجی عبارات ساده و کوتاه قرآن در نظر گرفته شده و به روش یادگیری مشارکتی و به صورت گروهی توسط دانش‌آموزان انجام می‌شود. ابتدا هر یک از آنان هر تمرین را در کتاب خود انجام می‌دهند، سپس آموزگار پاسخ هر سطر را از یک گروه می‌پرسد، چنانچه پاسخ صحیح نبود، گروه دیگر جواب می‌دهد تا به طور غیرمستقیم دانش‌آموزان به نادرستی پاسخ قبلی خود پی ببرند.

۵- انس با قرآن در خانه: انجام تکلیف انس با قرآن را به دانش‌آموزان یادآوری کنید. پاسخ صحیح این تکلیف عبارت ۶ از صفحه ۱۱ می‌باشد.

جلسة سوم

- ۲- خواندن آیات ۵ تا ۱۱ سورہ حجرات
۳- پیام قرآنی
۴- یادآوری انجام تکلیف انس با قرآن در خانه

جلسه چہارم

درس چهارم

اهداف درس

- ۱- توانایی خواندن آیات ۱۲ تا ۱۸ سورة حجرات و آیات ۱ تا ۱۵ سورة قاف
- ۲- تقویت علاقه به شنیدن و زیباخواندن آیات درس
- ۳- توانایی خواندن و معناکردن برخی از کلمات ساده و پرکاربرد قرآن کریم
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره مفهوم تقوا
- ۵- تقویت توانایی و علاقه به خواندن قرآن از روی مصحف کامل
- ۶- آشنایی با مفهوم مؤمنان برادر یکدیگرند .

روش کلی تدریس و ارزشیابی

این درس، طی چهار جلسه تدریس، تمرین و ارزشیابی می شود.

جلسه اول

۱- خواندن آیات

الف) خواندن در گروه : از دانش آموزان بخواهید آیات ۱۲ تا ۱۸ سورة حجرات را، ابتدا به صورت انفرادی پیش خوانی کنند و سپس برای دوست هم گروه خود بخوانند.

دو نکته :

۱- در آیه ۱۲ سورة حجرات به سه رفتار ناپسند اشاره شده است. خوب است ارتباط این سه رفتار باهم برای دانش آموزان روشن شود. منظور از این ارتباط آن است که انسان وقتی به کسی گمان بد می برد در کار وی تجسس می کند و این تجسس معمولاً منجر به غیبت از او می شود که هر سه کار گناه است و خدا انسان را از انجام این سه رفتار ناپسند نهی کرده است.

۲- احتمالاً دانش آموزان در خواندن کلمه «أَفَعِینَا» در آیه ۱۵ سورة «ق» با مشکل روبه رو باشند. این کلمه را روی تخته بنویسید و

با اشاره صحیح به بخش های این کلمه، از دانش آموزان بخواهید چند بار آن را به شکل صحیح بخوانند. همان طور که می دانید سه حرف اول این کلمه با اشاره ثابت (أ - ف - ع) و دو بخش پایانی کلمه با اشاره متحرک خوانده می شود (نحوه اشاره به شکل زیر است).

أَفَعِینَا

ب) خواندن برای کلاس : با انتخاب معلم، هر دانش آموز حدود یک سطر از آیات را برای کلاس می خواند.

۲- انس با قرآن در خانه : تذکر به دانش آموزان برای انجام تکلیف انس با قرآن در خانه

جلسه سوم

- ۱- ارزشیابی آموخته‌های دانش‌آموزان از مطالب جلسه قبل شامل روخوانی آیات و عبارات، تکلیف انس با قرآن در خانه و ...
- ۲- خواندن آیات ۳۶ تا ۴۵ سورة قاف و آیات ۱ تا ۶ سورة ذاریات
- ۳- پیام قرآنی
- ۴- یادآوری انجام تکلیف انس با قرآن در خانه

جلسه چهارم

- ۱- ارزشیابی آموخته‌های دانش‌آموزان از جلسه قبل
- ۲- خواندن از روی قرآن کامل
- ۳- یک نکته از هزاران: خوب است از دانش‌آموزان بخواهید درباره ترجمه این آیه با دقت فکر کنند، سپس درباره آن در کلاس، بحث و گفت‌وگو کنند.
- توجه:** از آن‌جا که ممکن است دانش‌آموزان «ملاک برتری» را به مسائل مادی ارتباط دهند لازم است که آموزگار محترم با جهت‌دهی مناسب به بحث و با طرح سؤالات مناسب، دقت دانش‌آموزان را برای تفکر عمیق‌تر درباره ترجمه آیه، بیشتر کند.
- ۴- یادآوری تکلیف انس با قرآن در خانه